

Anton Adamowicz

Dongen

▲ **Anton Adamowicz in Brussel, een jaar na de bevrijding.**

Anton Adamowicz was de laatste, nog levende, Poolse veteraan in Dongen. Hij overleed op 7 september 2016, 96 jaar oud. Iedereen in het dorp kende deze vriendelijke man van bescheiden postuur, die graag een praatje maakte met mensen die hij ontmoette tijdens zijn lange wandelingen. „Na een arbeidzaam leven in de plaatselijke schoenfabriek en zijn vroege pensionering ging mijn vader vaak urenlang wandelen”, vertelt dochter José. „Hij tobde daarvoor een periode met zijn gezondheid; hartinfarcten en verscheidene operaties. Wandelen werd zijn hobby, net als het vlechten van mandjes die vervolgens aan iedereen werden weggegeven.

Hoe Anton precies terecht kwam in Dongen is voor dochter José en schoonzoon Maniek grotendeels een raadsel gebleven. „Mijn vader vertelde zelden over de oorlog. Hij was de jongste in een gezin van tien kinderen, dat leefde op de boerderij in Pohorelka in Oost-Polen.” Tijdens het werken op de akker werd de 19-jarige Anton gevangengenomen door de Russen. „Gek genoeg mochten deze Poolse mannen zelf een leger opzetten. Zo belandde hij via Iran, het Midden-Oosten en Zuid-Afrika in Engeland. Hij vertelde wel over die reizen, maar

als ik doorvroeg, stakte het gesprek. Als kind wil je niet doorvragen als het ongemakkelijk voelt.

Na de invasie in Normandië kwam Anton als militair bij de Eerste Poolse pantserdivisie Nederland binnen in Zeeuws-Vlaanderen en trokken ze richting Breda. Na de bevrijding, in het najaar van 1944, werd Anton met meerdere Poolse militairen opgevangen in het klooster aan de Hoge Ham in Dongen. Later ging hij in de kost bij een grote familie, tegenover de brandweerkazerne. „Mijn moeder was kind in het grote gezin dat daarnaast woonde en die families speelden regelmatig een spelletje kaart. Zo hebben mijn ouders elkaar leren kennen. Ze zijn in 1948 getrouwd. Ik heb nog een oudere zus en broer.

Vader Anton was een zorgzame man, zijn gezin was zijn alles. „Zijn eigen familie was uiteengevallen door de oorlog. Pas in 1958 keerde hij met andere Poolse veteranen terug in Polen voor familiebezoek. Broers en zussen woonden verspreid over Amerika, Canada en één was er jarenlang zoek in Wit-Rusland. Zijn vader is jong overleden, zijn moeder heeft mijn vader nooit teruggezien. De Duitsers hadden het dorp platgebrand en de inwoners meegenomen naar werkkampen in Duitsland. Er was geen thuis meer.

Na de val van de Muur in 1989 werden de familiebezoeken frequenter. „Mijn vader heeft nooit de behoefte gehad om terug te keren naar Polen. Toen ik naar Polen wilde, naar de streek waar hij opgroeide, ging hij met mij mee om een visum te regelen. Ik kreeg zoveel vrijheid van hem. Dat ik na een verblijf van drie maanden terugkeerde met een Poolse vriend vond hij fijn.” Echtgenoot Maniek: „Anton en ik spraken steeds minder Pools met elkaar. We waren geïntegreerd en voelden ons thuis in

Nederland. Al bleef hij wel een emotionele band houden met Polen.” Tot het laatst toe woonde Anton zelfstandig, ook na het overlijden van zijn vrouw zes jaar eerder. „Mijn vader kon goed koken, hij at altijd gezond. Zijn dagelijkse wandeling zette hij voort achter de rollator.” Een longontsteking deed hem de das om.

▲ Anton Adamowicz in de jeep tijdens het 70-jarig bevrijdingsfeest in Dongen. FOTO JAN STAD/PIX4PROFS

▲ José Karlik, dochter van Anton Adamowicz uit Dongen, met een paar van de mandjes die haar vader in zijn vrije tijd graag vlocht. FOTO JAN STAD/PIX4PROFS

